

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra společenských věd

Výslech jako komunikačně náročná situace

Bakalářská práce

Interrogation as a communication-demanding situation

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Mgr. Joža Spurný, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Lenka Bukvaldová

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádné cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 30. 08. 2023

Lenka Bukvaldová

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá výslechovou interakcí u Policie České republiky, která vyplývá nejen z taktických a právních aspektů, ale i z komunikačně náročných situací, které se v průběhu samotné činnosti vyskytují a jsou jejich nedílnou součástí. Představuje náročnost komunikačních dovedností vyslychajícího vůči postavení jednotlivých účastníků řízení a s tím související různorodosti chování při samotné komunikaci, která se v průběhu může vyvíjet ve prospěch, ale i v neprospěch cíle výslechu, ať už v závislosti na zdravotním, psychickém či psychologickém rozložení jednotlivých osob nebo jejich ovlivnění prostředím, ve kterém se nachází, či na typu prověřování majetkové trestné činnosti, podvodů, internetové kriminality až po násilnou trestnou činnost.

KLÍČOVÁ SLOVA

Výslech, Vyslychající, Vyslychaný, Výpověď, Komunikace, Komunikačně náročná situace, Interakce,

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the interrogation interaction in the Police of the Czech Republic, which results not only from tactical and legal aspects, but also from communicationally challenging situations that occur during the activity itself and are an integral part of it. It represents the demanding nature of the interrogator's communication skills in relation to the position of the individual participants in the proceedings and the related diversity of behaviour during the communication itself, which may evolve in the course of the interrogation to the benefit or to the detriment of the target of the interrogation, depending on the health, psychological or psychological disposition of the individual persons or their influence on the environment in which they are, or on the type of investigation of property crime, fraud, internet crime or violent crime

KEYWORDS

Interview, Interrogation, Interrogator, Interrogated, Statement, Communication, Communicationally challenging situation, Interaction

Obsah

Úvod.....	6
Teoretická část.....	8
1. Výslech	9
1.1. Výslech v pojetí trestního práva	10
1.1.1. Výslech obviněného	11
1.1.2. Výslech svědka	12
1.2. Výslech v pojetí kriminalistiky	12
1.2.1. Analytická fáze přípravy výslechu	14
1.2.2. Syntetická fáze přípravy výslechu	15
1.2.2.1. Úvodní stadium výslechu	16
1.2.2.2. Stadium souvislého líčení (monolog)	16
1.2.2.3. Stadium otázek a odpovědí (dialog)	17
1.3. Výslech v pojetí psychologie	18
1.3.1. Výslech jako sociálně-psychologický problém	19
1.3.1.1. Interpersonální percepce	19
1.4. Sociální interakce	20
2. Komunikačně náročné policejní situace	21
2.1. Psychologická podstata komunikačně náročných situací	21
2.2. Typologie komunikačně náročných situací	22
2.2.1. Osobnostní dispozice komunikujícího jedince.....	23
2.2.2. Působení situačních vlivů.....	23
2.2.3. Podle působení intervenujících faktorů	23
2.3. Typy komunikačně náročných situací v policejní praxi	24
2.4. Komunikace policistů s problémovými jedinci při výslechu.....	27
2.4.1. Typy problémových vyslýchaných osob	28

2.4.1.1.	Vyslýchaný je ochoten, ale není schopen vypovídat.....	28
2.4.1.2.	Vyslýchaný není ochoten ani schopen vypovídat	29
2.4.1.3.	Vyslýchaný je schopen, ale není ochoten vypovídat.....	29
2.5.	Předcházení vzniku komunikačně náročných situací	30
3.	Závěr teoretické části.....	32
	Praktická část.....	33
1.	Cíl zkoumání	34
2.	Metoda výzkumu	34
	Rozhovor č. 1	35
	Rozhovor č. 2	40
	Rozhovor č. 3	44
	Rozhovor č. 4	49
3.	Závěr praktické části	58
	Seznam použité literatury.....	59
	Elektronické zdroje.....	61

Úvod

V úvodu bakalářské práce seznámím čtenáře s tématem, kterému se budu věnovat, a které je stěžejní náplní této bakalářské práce. Jelikož jsem prošla policejní praxí od úplného základu, tedy od hlídkové činnosti až po zpracovatele trestných činů, mohu se pokusit podělit o získané zkušenosti a předat je policistům, kteří mají zájem ucházet se o služební zařazení, kde budou provádět výslechy osob, nebo kolegům, kteří již na takovém místě slouží a mají zájem zkušenosti prohloubit.

V bakalářské práci se budu zabývat termínem „výslech jako komunikačně náročná situace“. U výslechu uvedu způsoby, jakými na něj můžeme nahlížet, jeho stadia, osoby, kterých se může týkat a způsob provedení. V kapitole věnované komunikačně náročným situacím se zaměřím na vznik komunikačně náročných situací, jejich druhy a minimalizování vzniku komunikačně náročných situací.

Z mé již poměrně dlouhé policejní praxe vím, že začínající policisté nemají informace o náročnosti výslechů probíhajících na místě události, a přece i nevědomky používají komunikační prostředky, které jsou s ohledem nejen na potřebu získání informací, ale i z psychologického hlediska komunikačně náročné. Nikde není dáno, že výslech musí probíhat pouze v místnosti za zavřenými dveřmi, nicméně vždy je zapotřebí jej uvést do stavu „procesního“, tedy využitelného před orgány rozhodujícími o dalším postupu. Zkušené policisté vhodnou metodu výslechu a jeho potenciální náročnost zkoumají a na základě dosavadních zjištěných informací se na něj s předstihem připravují.

V závěru teoretické části bakalářské práce vyhodnotím zjištěné relevantní informace k výslechu jakožto komunikačně náročnou situaci.

V empirické části bakalářské práce využiji vědomosti z teoretické části ve spojení s provedenou analýzou rozhovoru a zaměřím se tak na sociálně psychologické

faktory a praktické zkušenosti policistů, kteří provádí výslechy nejen na úrovni základních útvarů, ale i na úrovni útvarů krajských organizačních článků.

Cíl bakalářské práce spatřuji v souhrnu poznatků o zjištěných psychologických jevech, které mohou ovlivnit výslech a způsobují tak ve výslechu komunikačně náročnou situaci.

Teoretická část

1. Výslech

V nejobecnějším slova smyslu chápeme výslech jako právně regulovaný proces získávání, zpracování, hodnocení a dokumentování informací o skutku, který je předmětem vyšetřování. Cílem výslechu je získat v procesu vzájemného působení mezi vyslychajícím a vyslychaným úplnou a věrohodnou výpověď, která má – při dodržení podmínek stanovených trestním řádem – charakter důkazu.¹

Je-li výslech prováděn orgány činnými v trestním řízení, jedná se o trestně procesní úkon. Jedná se tedy o specifickou metodu kriminalistické praktické činnosti a je jedním z nejvýznamnějších důkazních prostředků.

Typickým znakem výslechu je jeho interdisciplinární povaha, kdy na něj můžeme nahlížet jako na procesní úkon (z pohledu trestního práva), jako na kriminalistickou metodu (z hlediska kriminalistiky) nebo jako na specifickou formu sociálního styku (z pohledu forenzní psychologie). „Forenzní psychologie při řešení problematiky výslechu představuje podpůrnou vědní disciplínu. Tím, že se zaměřuje na prožívání a chování účastníků výslechové interakce, dává ustanovením trestního práva a doporučením kriminalistiky „lidský rozměr“. Forenzní psychologie vyplňuje právní rámec výslechu i taktiku jeho provádění psychologickými doporučeními jak poznat, vysvětlit a ovlivnit (případně předpovídat) prožívání a chování účastníků výslechové interakce.“²

Nedílnou součástí výslechu je analýza v jeho průběhu. Cílem analýzy výpovědi vyslychaného v průběhu výslechu je jednak zjištění úplnosti a hodnověrnosti výpovědi, ale i zjištění postoje vyslychaného. Tento postup výslechu je založen zejména na principech přirozené logiky a na učení obecné i forenzní psychologie. Nejedná se o specializovanou trestně-procesní analýzu výpovědi, ale o analýzu kriminalistickou. Zde je cílem zjištění způsobilosti vyslychaného správně a úplně vnímat, přijaté a pochopené informace zachovat v paměti a hodnověrně a

¹ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-846-5, str. 13.

² SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-153-3, s. 22-23

smysluplně je pak reprodukovat. Vyhodnocení výpovědi vyslychajícím během výslechu se provádí porovnáním obsahu výpovědi s ostatními důkazy, prověřením vnitřní shody údajů ve výpovědi a vyjasněním dalších okolností.³

Heretik (2004) uvádí definici prof. Ivana Šimovčeka, podle níž je výslech „specifickou metodou kriminalistického objasňování, jejíž podstata spočívá v získávání a dokumentování (fixování) výpovědí obsahujících významné, úplné a pravdivé informace o objasňované události za podmínek dodržení zákona“.⁴

1.1. Výslech v pojetí trestního práva

Výpověď z pohledu trestního práva procesního slouží jako důkazní prostředek. Důkazní prostředky se vyhledávají a shromažďují z důvodů, jež uvádí zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „tr. ř.“) v § 89 odst. 1. Druhy důkazních prostředků jsou vyjmenovány v § 89 odst. 2, tr. ř. a zde můžeme nalézt právě výpověď a také její smysl: „Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků...“. Vyslýchané osoby dělíme podle jejich procesního postavení, které jim propůjčuje práva a povinnosti, a to v závislosti na druhu tohoto postavení. Takto rozdělujeme výslech obviněného, výslech svědka a výslech znalce.⁵

Cílem výslechu je získání úplné a věrohodné výpovědi v zájmu zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností. Po odborné stránce je výslech kriminalistickou metodou, kterou se na základě zákona získávají, formou výpovědi, kriminalisticky a právně významné informace z paměťových stop obsažených ve vědomí vyslychaných osob, za přísného dodržení zákonem daných práv a povinností vyslychaného i vyslychajícího.⁶

³ NĚMEC, Miroslav. Vybrané problémy kriminalistické taktiky. Vyd. 1. Praha: TRIVIS E.E. ve spolupráci s nakladatelstvím ARMEX, Praha, 1994 s. 46-47

⁴ HERETIK, Anton. Forezná psychológia, Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2004, ISBN 80-1000-341-7

⁵ Trestní předpisy: redakční uzávěrka 6.12.2021 Ostrava: Sagit, 2010-. ÚZ, str. 171-172. ISBN 978-80-7488-494-8.

⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 327, ISBN 80-7179-878-9

1.1.1. Výslech obviněného

Cílem výslechu je získat za součinnosti obviněného co nejucelenější obraz o spáchaném činu, což směřuje k naplnění zásady materiální pravdy. Ta spočívá v povinnosti orgánu činného v trestním řízení postupovat takovým způsobem, kterým bude zjištěn skutkový stav věci bez důvodných pochybností.⁷

Právní úprava výslechu obviněného je zakotvena v ust. § 90 – 95 tr. ř. Zde je popsán jak postup průběhu výslechu, tak i dílčí práva a povinnosti obviněného a vyslychajícího orgánu. Obecná úprava práv obviněného je upravena v ust. § 33 tr. ř. V tomto ustanovení však nejsou obsažena práva obviněného vztahující se pouze k výslechu, ale k celému trestnímu řízení.

Ústavní rámec výslechu obviněného nalezneme v hlavě páté Listiny základních práv a svobod (dále jen „LZPS“), kde je garantováno právo na soudní a jinou právní ochranu. Konkrétně jde o právo odepřít výpověď, pokud by jí obviněný způsobil nebezpečí trestního stíhání pro sebe nebo osobu blízkou, obsažené v čl. 37 odst. 1 LZPS. Stejně tak je třeba respektovat rovněž odstavec 4 čl. 37 LZPS, kde je zmíněno právo na tlumočníka. Obviněný má tedy právo vypovídat v jazyce, který ovládá. Pokud by obviněný prohlásil, že český jazyk neovládá, je třeba tlumočníka přibrat k výslechu. Pokud by takto orgán činný v trestním řízení nepostupoval, dopouštěl by se krácení obviněného na právu obhajoby.⁸

Vzhledem ke skutečnosti, že obviněný není povinen vypovídat pravdivě, je cesta k nalezení skutečného stavu věci jak pro orgán činný v trestním řízení tak i pro soud často velmi složitá. Ačkoliv je výslech obviněného jeho právem, může rovněž

⁷ LUXOVÁ, Lucie. Hlavní zásady dokazování v trestním řízení [online]. epravo.cz, 11. února 2015 [cit. 22. února 2023]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/hlavni-zasady-dokazovani-v-trestnim-rizeni-95913.html>>

⁸ Nejvyšší státní zastupitelství. Práva a postavení obviněného [online]. nsz.cz, 20. února 2019 [cit. 23. února 2023]. Dostupné na <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/obvinny/prava-a-postaveni-obvinneho>>

zvolit odepření výpovědi. Tato volba pro něho v trestním řízení nemůže mít žádné negativní následky.⁹

1.1.2. Výslech svědka

Výslech svědka s výslechem obviněného je v trestním řízení základní a nejčastější důkazní prostředek, pomocí kterého lze zjistit průběh kritických událostí ve vyšetřovaném případě, ovšem za podmínek dodržení věrohodnosti.¹⁰

V přípravném řízení, tj. před zahájením trestního stíhání, lze svědka vyslechnout za podmínek stanovených v ust. § 158a tr. ř. a ust. § 164 odst. 1 tr. ř. Podle ust. § 158 odst. 9 tr. ř. má takový výslech povahu neodkladného a neopakovatelného úkonu, kterého se musí účastnit soudce.

Svědka má povinnost při výslechu uvádět pravdivé informace nejen o skutečnostech, které jsou mu známy a jsou důležité pro trestní řízení, ale i o trestném činu, pro který se řízení vede, a jeho pachateli. Vypovídá-li svědek nepravdu o skutečnosti, která je rozhodující pro výsledek řízení o skutku, o němž se řízení vede, nebo jej zamlčí, lze následně uplatnit trestní odpovědnost za trestný čin křivé výpovědi podle § 346 trestního zákoníku.

1.2. Výslech v pojetí kriminalistiky

Výslechem se v kriminalistice rozumí kriminalistická metoda, kterou se na základě zákona získávají formou výpovědi kriminalisticky a právně významné informace z paměťových stop obsažených ve vědomí vyslychaných osob, za přísného dodržení zákonem daných práv a povinností vyslychaného i vyslychajícího.¹¹

⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád: komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1415

¹⁰ ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. s. 283

¹¹ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J. Kriminalistika, 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9

Cílem je získávání úplných a věrohodných informací o skutkových okolnostech objasňované události.¹²

Z pohledu kriminalistické teorie lze rozlišovat různé druhy výslechu, z čehož nejčastěji je uváděno členění podle vybraných kriminalisticko-taktických hledisek

Výslechy z kriminalisticko-taktických hledisek můžeme rozdělit podle více kritérií.

- Podle věku - kategorizujeme vyslýchané osoby na nezletilé, mladistvé, dospělé a staré.
- Podle kriminální zkušenosti - z pohledu taktiky je zásadní, zda má vyslýchaná osoba zkušenosti s výslechem a s taktickými postupy při výslechu. Zde rozlišujeme vyslýchané osoby netrestané nevyslýchané; netrestané vyslýchané a trestané.
- Podle mentální úrovně - taktiku výslechu je nutné přizpůsobit mentální úrovni vyslýchaného jedince. Rozlišujeme osoby se sníženým intelektem, osoby s psychickým onemocněním, osoby s omezenou právní způsobilostí nebo zbavené způsobilosti k právním úkonům.
- Podle fyzického stavu - v určitých případech je nutné vyslechnout osoby nemocné, zraněné, umírající nebo jiné osoby v nestandardním fyzickém stavu. Zvláštností je nutnost přizpůsobení taktiky výslechu v závislosti na změně místa výslechu.¹³

¹² STRAUS, Jiří a kolektiv. Kriminalistická taktika. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 100- 102.

¹³ STRAUS, Jiří a kolektiv. Kriminalistická taktika. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 102- 104.

1.2.1. Analytická fáze přípravy výsledku

V této fázi přípravy výsledku si vyslychající analyzuje zajištěné materiály, které se většinou dělí na důkazní a pomocné. Ke všeobecným důkazním materiálům patří zejména dokumenty o dosud vykonaných úkonech s přílohami, zajištěné stopy, věcné a listinné důkazy, znalecké posudky, odborná vyjádření apod. K pomocným materiálům můžeme řadit zejména různé druhy záznamů, výsledky různých lustrací, výsledky operativního pátrání po osobách a věcech apod.¹⁴

Analytická fáze přípravy výsledku konkrétně obsahuje:

- analýzu znalostí, schopností a psychického stavu vyslychajícího, kdy smyslem této fáze je autoreflexe postojů vyslychajícího k vyslychanému, k výsledku i k sobě samému;
- analýzu dosud shromážděných materiálů, kdy účelem analýzy dosud shromážděných materiálů je seznámení se vyslychajícího s dosud získanými materiály s ohledem na připravovaný výsledek;
- analýzu osobnosti vyslychaného, kdy tato fáze spočívá ve studiu a rozboru dostupných materiálů a informací o vyslychané osobě, jejích stycích a v přímém pozorování vyslychané osoby v počátečním stádiu výsledku. Cílem je vytýčení taktických záměrů a postupů, pomocí kterých bude vyslychající usilovat o získání pravdivé a úplné výpovědi.¹⁵

¹⁴ NĚMEC, Miroslav. Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003, s. 17

¹⁵ SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-153-3, s. 21

1.2.2. Syntetická fáze přípravy výslechu

Syntetická fáze přípravy výslechu navazuje na analytickou fázi, čímž se stává vrcholem přípravy na nadcházející výslech. Vyslýchající v této fázi na základě poznatků získaných v analytické fázi přípravy vytváří podmínky k provedení výslechu a modeluje jeho pravděpodobný průběh.¹⁶

Vyslýchající si musí nejen stanovit cíl výslechu, kterého chce dosáhnout, a určit posloupnost otázek, které bude pokládat vyslýchanému, ale také musí promyslet možnost vyslýchanému předložit některý z listinných nebo věcných důkazů. Důležitou volbou výslechu je nejen čas, ale i místo výslechu.

Syntetickou fázi přípravy výslechu rozdělujeme na obecnou a zvláštní. V obecné části syntetické fáze přípravy výslechu se rozhoduje zejména o formě výslechu podle procesního postavení vyslýchané osoby, o určení předmětu a cíle výslechu, o zařazení výslechu do procesu vyšetřování trestného činu a o určení místa a času.¹⁷ Dále se rozhoduje o způsobu zajištění přítomnosti vyslýchané osoby, způsobu utajení totožnosti svědka ve smyslu ust. § 55 odst. 2 tr. ř., možných a nutných účastnících výslechu, volbě předpokládaných taktických postupů vedení výslechu a určení prostředků dokumentace výpovědi a jejich použití.¹⁸

Kriminalistika v souladu s ustanoveními trestního řádu stanovila, rozlišuje a doporučuje tři stadia výslechu, kterými jsou úvodní stadium výslechu, stadium souvislého líčení (monolog) a stadium otázek a odpovědí (dialog).¹⁹

¹⁶ SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-153-3, s. 21

¹⁷ MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk; SUCHÁNEK, Jaroslav. Kriminalistika. 2. přeprac. a dop. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 330

¹⁸ SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-153-3, s. 21

¹⁹ MUSIL Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK, 2004. Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání. V Praze: C.H. Beck. ISBN 80-7179-878-9, s. 330.

1.2.2.1. Úvodní stadium výslechu

V úvodním stadiu výslechu nejdříve dochází ke splnění procesních formalit výslechu, k nimž neodmyslitelně patří ověření totožnosti vyslychané osoby, poučení o jejích právech a povinnostech a vyplnění předtištěných částí protokolu.

Z hlediska cíle výslechu – tedy dosažení pravdivé a úplné výpovědi – je ale mnohem důležitější kontakt vyslychajícího s vyslychaným, navození určité adekvátní atmosféry. Formování psychologického kontaktu mezi vyslychajícím a vyslychaným je procesem vhodného působení na psychiku vyslychaného za účelem vyvolání či posílení zájmu vyslychaného učinit pravdivou a úplnou výpověď nebo odstranit takový motiv nepravdivé výpovědi nebo nechuti vypovídat, jakým je strach o vlastní život a zdraví nebo o život a zdraví jeho rodiny.²⁰

1.2.2.2. Stadium souvislého líčení (monolog)

Úvodní stadium výslechu plynule přechází z popudu vyslychajícího ve druhé stadium, a to monolog. Toto stadium začíná okamžikem, kdy po poučení a seznámení s předmětem výslechu je vyslychaný vyzván, aby uvedl, co je mu o předmětné věci známo, a vyslychaný se rozhovoří.²¹ Hlavním smyslem stadia monologu je, aby vyslychaná osoba spontánně, svými slovy, bez přerušování vyslychajícím, vypověděla o všem, na co si v souvislosti s událostí vzpomíná, co považuje za důležité, co vnímala svými smysly a je schopna sdělit vyslychajícímu. Jedná se tedy o spontánní výpověď vyslychaného. Zvlášť významným institutem je souvislé líčení u výslechu svědka, zakotvené v ust. § 101 odst. 2 tr. ř., a u výslechu obviněného dle ust. § 92 odst. 3 tr. ř., protože pokud by byl výslech veden pouze otázkami vyslychajícího a odpověďmi obviněného, bylo by omezeno jeho právo na obhajobu, a tudíž by obviněný neměl možnost se vyjádřit ke všem skutečnostem, které mu jsou kladeny za vinu.

²⁰ KONRÁD, Zdeněk; NĚMEC, Miroslav; NOVOTNÝ, František. Vybrané otázky teorie a praxe výslechu. Praha: PA ČR, s. 12

²¹ MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk; SUCHÁNEK, Jaroslav. Kriminalistika. 2. přeprac. a dop. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 331

Zjistit a podchytit rozpory ve výpovědi umožňuje analýza výpovědi vyslychajícím. Tato analýza dále umožňuje zjistit rozpory mezi výpovědí a dosud shromážděnými důkazy a informacemi nedůkazního charakteru. Zjistíme-li neúplnost výpovědi, učiníme závěr, zda vyslychaný chce nebo nechce podat objektivní výpověď a dle toho zvolíme adekvátní taktické postupy pro další stadium výslechu.²²

1.2.2.3. Stadium otázek a odpovědí (dialog)

Po ukončení monologické části výslechu následuje stadium dialogu, a to v případě, že předchozí část výslechu není pro vyslychajícího postačující a je nutno ji upřesnit či doplnit.

Všeobecným výkladem dialogu se rozumí rozhovor účastníků se stanoveným nebo alespoň promyšleným cílem, kterého chtějí v dialogu dosáhnout. V každé části rozhovoru proto uplatňují své záměry, které pozměňují a reagují na záměry komunikačního partnera, aby mohli dosáhnout svého cíle. Některé části rozhovoru slouží k zapůsobení, resp. manipulaci druhé osoby sliby, nabídkami, návrhy, upozorněními, vnučeními nebo i příkázáními a zákazy, které mohou vést až k odmítní dialogu.²³

V tomto posledním stadiu výslechu vystupuje do popředí zejména aktivní úloha vyslychajícího, který se kladením otázek či předkládáním důkazů přímo účastní na formování výpovědi vyslychaného. Vyslychající si však musí dávat pozor, aby nepokládal vyslychanému otázky podsuvné, tj. sugestivní, nebo úskočné, tedy kapciózní, či otázky, v nichž je obsažena odpověď. Pokud je výslech aplikován ve formě procesního úkonu, je třeba otázky i odpovědi zaznamenat do protokolu.²⁴

²² MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 114

²³ MÜLLEROVÁ, Olga. *Kapitoly o dialogu*. Praha: Pansofia, 1994. ISBN 8085804298, s. 45

²⁴ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN isbn978-80-7380-153-3, s. 22.

1.3. Výslech v pojetí psychologie

Při řešení problematiky výslechu využíváme i poznatků forenzní psychologie jakožto pomocné vědy. Tato pomocná věda nám předkládá teoretické informace, jak rozpoznávat, vysvětlovat, či ovlivňovat chování a prožívání vyslýchaných osob. Dle psychologických poznatků mohou výslech znehodnocovat i různé negativní vlivy, kdy se např. vyslychající snaží působit na psychiku vyslychaného a snaží se tak nepřípustně ovlivňovat jeho výpovědi podle svých představ. Nejedná se ale o právní negativní vliv, nýbrž spíše o porušení společenské etiky.

V psychologii výslechu je rozhodující porozumění psychickým jevům, které se odehrávají ve vědomí účastníků výslechové interakce. Z pohledu forenzní psychologie můžeme na výslech nahlížet jako na:

- interakci vyslychajícího s vyslychaným
- intrapsychický proces utváření dané výpovědi

Jde o samostatné, ale současně propojené odvětví forenzní psychologie, a to psychologie výslechu a psychologie výpovědi, které dohromady tvoří náplň tzv. psychologické podpory výslechu. Psychologickou podporu výslechu chápeme jako soubor psychologických poznatků, metod a postupů umožňujících vyslychajícímu porozumět psychologickým zákonitostem prožívání a chování vyslychaného a tyto, v souladu s trestněprávními zásadami a doporučeními kriminalistiky, využívat k regulaci výslechové interakce tak, aby bylo dosaženo cílů výslechu.²⁵

²⁵ SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN isbn978-80-7380-153-3, s. 22, 23.

1.3.1. Výslech jako sociálně-psychologický problém

Informace a jejich doplnění či ověření, které je nutné při výslechu získat, vždy probíhají v procesu komunikace. Při této komunikaci jsou nejen získávány informace ze strany vyslychajícího, ale i vyslychaného a jde tedy o vzájemnou výměnu informací. Tímto vzájemným vnímáním dochází k interpersonální percepci a ke vzájemnému ovlivňování, tedy k sociální interakci obou účastníků výslechové situace. Jako tři relativně samostatné, avšak v praxi se prolínající složky sociálního styku chápeme interpersonální percepci, komunikaci i interakci. Při výslechu vznikají, na základě procesního postavení účastníků výslechu, tzv. neosobní společenské vztahy.²⁶

1.3.1.1. Interpersonální percepce

Interpersonální percepce se vztahuje přímo na vnímání člověka člověkem, a to vytvářením úsudku o určité sociální situaci či o druhých lidech na základě podnětů z dané sociální situace.²⁷ Komunikace jedné z komunikujících osob má v takových případech dopad i na osobu druhou. V celkovém kontextu se jedná o tzv. vztahovou či dyadickou komunikaci.²⁸ Interpersonální percepce zahrnuje tedy jednak vnímání vzhledu a fyzických aktů chování člověka, ale i interpretaci tohoto chování.²⁹

Ve výslechu se promítají hlavní znaky interpersonální percepce, kdy jde o subjektivně zkreslené, nezřetelně uvědomované vnímání druhého účastníka komunikace. Toto vnímání se přirozeně promítá do vzájemného jednání. Interpersonální percepce se vztahuje na obě komunikující strany, tedy na

²⁶ SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN isbn978-80-7380-153-3, s. 24, 25

²⁷ JANOŠOVÁ, P. Základy sociální psychologie, Studijní text MOODLE, UK HTF

²⁸ DEVITO, Joseph A.. Základy mezilidské komunikace. Vyd. 1. Praha: Grada 2001 ISBN 80-7169-988-8

²⁹ VÝROST, Jozef. SLAMĚNÍK, Ivan. Sociální psychologie. Vyd. 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2008 ISBN 978-80-747-1428-8

vyslychajícího i na vyslychaného. Vyslychající je ten, kdo by měl interpersonální percepci neboli komunikaci profesionálně „hlídat“, regulovat a kultivovat.³⁰

1.4. Sociální interakce

Sociální interakce je děj, který spočívá ve vlivu jedince nebo skupiny na jiného jedince nebo skupinu. Tento děj může mít podobu jak verbální, tak i neverbální. Jde o jakoukoli formu setkání mezi jedinci, ze kterého vznikne předem neurčená reakce.

Britský sociolog Anthony Giddens popisuje sociální interakci jako formu jakéhokoliv setkání mezi jedinci. Může mít povahu formální (hosté na večírku) či neformální (komunikace dětí ve školní třídě).³¹ Český sociolog Jan Jandourek hovoří o jednání, jehož důsledkem je vzájemné ovlivňování jedinců nebo skupin. K sociální interakci tedy dochází, když jednání jedné osoby (skupiny) vyvolá jednání jiné osoby (skupiny). K základním formám sociální interakce pak patří například kooperace nebo konflikt.³²

Mgr. Ilona Kopecká v učebnici pro obor sociální činnost uvádí následující druhy sociální interakce:

- přímá interakce: uskutečňuje se přímým kontaktem tváří v tvář;
- nepřímá interakce: probíhá zprostředkovaně třetí osobou či komunikačními prostředky – např. médii či mluvčími;
- záměrná interakce: úsilí, nejčastěji rodičů a učitelů, ovlivňovat, vyučovat a vychovávat dítě;

³⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forezní psychologie. Vyd. 3. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, ISBN 978-80-7380-461-9 s. 308-309

³¹ GIDDENS, Anthony. Sociologie. 1. vyd. Praha : Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4

³² JANDOUREK, Jan. Sociologický slovník. 2. vyd. Praha : Portál, 2007, s. 288, ISBN 978-80-7367-269-0

- nezáměrná interakce: probíhá každodenním vlivem osob v neformálních situacích, kdy jedinec pozoruje sociální model a s ním se ztotožňuje.³³

2. Komunikačně náročné policejní situace

Při výkonu služby se policista častěji než jiné profese setkává, kromě standardních situací řešitelných standardními prostředky, se situacemi, které lze pro jejich obsah, průběh a náročnost řešení označit jako komunikačně náročné. K řešení těchto situací neexistují univerzální návody a je tedy jejich zvládnutí podmíněno policistovými schopnostmi porozumět psychologické podstatě. Policistovými dovednostmi je třeba identifikovat příčiny vzniku komunikačně náročných situací a adekvátně volit prostředky k jejich řešení. Sociální postoje a sociální dovednosti jsou nezastupitelnou úlohou při řešení náročných služebních úkonů policisty.³⁴

2.1. Psychologická podstata komunikačně náročných situací

Všeobecným způsobem označujeme jako komunikačně náročné situace takové, kdy jednání, chování či obsah a způsob komunikace jednoho z účastníků vyvolá u ostatních účastníků negativními emocemi ovlivněné reakce. Probíhající komunikace mezi účastníky situace je doprovázena a ovlivňována přítomností protichůdných potřeb, koníčků, cílů, vizí, které se projevují v postojích účastníků. Komunikace je psychologickým prostředkem k vytváření interpersonálních vztahů mezi účastníky situace a k ovlivňování jejich názorů. Komunikace je zjevně poznamenána přítomností rolově polaritního přístupu účastníků, nebo komunikace představuje „jediný možný“ způsob adekvátního řešení situace.³⁵

³³ KOPECKÁ, Ilona. Psychologie 3. díl; Učebnice pro obor sociální činnost. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3877-2

³⁴ MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 103

³⁵ SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, ISBN 978-80-7380-153-3, s. 122

Za komunikačně náročné neboli emergenční, považujeme situace, v nichž:

- jednání, chování, obsah a způsob komunikace jednoho z účastníků interakce vyvolává u komunikačního partnera negativní prožitky a těmito negativními emocemi ovlivněné reakce,
- klíčovým psychologickým prostředkem k regulaci vztahů, k nimž služební úkon policisty směřuje, je komunikace,
- komunikace představuje vlastně jediný vhodný způsob dosažení cíle a účelu služebního zákroku a adekvátního řešení situace - řešení situace násilím v této souvislosti vnímáme jako projev neprofesionálního jednání, které můžeme pojmut jako selhání policisty, tzn. neschopnost umění komunikovat,
- jsou přítomny faktory, které zvyšují komunikační náročnost interakce mezi policistou a občanem a těmito jsou: neočekávanost vzniku situace, výrazně rolový charakter kontaktu mezi policistou a občanem, častá protichůdnost potřeb, zájmů, postojů komunikujících partnerů, situačnost, jednorázovost, epizodičnost kontaktu mezi policistou a občanem, převážně krátkodobý charakter kontaktu, normativně stanovený postup při řešení některých pracovních úkonů policisty apod.
- svými nároky na psychiku policisty překračují běžnou zkušenost, a stávají se tak zdrojem zvýšeného psychického „stresu“.³⁶

2.2. Typologie komunikačně náročných situací

Komunikačně náročné situace můžeme rozdělit podle podílu intervenujících faktorů, které nepůsobí izolovaně, ale vzájemně se podmiňují a komunikují, čímž

³⁶ MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 103, 104

zvyšují komunikační náročnost situace a jsou vyvolané především osobnostními dispozicemi komunikujícího jedince a působením situačních vlivů.

2.2.1. Osobnostní dispozice komunikujícího jedince

Jedná se o projev v jeho chování tj. motivace a schopnosti komunikačního partnera, osvojené dovednosti a návyky, charakterové a temperamentové vlastnosti, komunikační styl, postoje, které zaujímá, fyzický a psychický stav, psychopatologické zvláštnosti, preferovaný interpersonální styl, jeho emocionální stabilita – labilita a psychická odolnost.

2.2.2. Působení situačních vlivů

Působením situačních vlivů, které jsou např. obsahem a cílem komunikace, požadavky na momentální situace, sociální (aktuální) role a míra ztotožnění se s ní, očekávání partnera o naplňování obsahu role, očekávanost - neočekávanost vzniku situace, její průběh, fáze a dynamika vývoje, množství účastníků interakce, čas, délka trvání, místní podmínky.³⁷

2.2.3. Podle působení intervenujících faktorů

Dále mohou nastat varianty vzniku komunikačně náročných situací podle převažujícího vlivu působení intervenujících faktorů, kterými jsou:

- osobnostní dispozice komunikujícího jedince či jedinců při minimálním podílu vlivu situačních faktorů tj. jednání policisty s problémovými jedinci tj. s osobami se sklony k agresivním a násilným projevům, abuzory alkoholu, drogově závislými osobami, osobami v akutním projevu jejich duševní poruchy či nemoci,

³⁷ MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 105

- pod vlivem především situačních faktorů při nižší intervenci faktorů osobnostních tj. jednání policisty s občany, nacházejícími se v extrémní životní situaci jako jsou osoby se sebevražednými úmysly, oběti násilí, příbuzní oběti po sdělení tragické zprávy,
- vzájemné působení a posilování osobnostních dispozic jedince a situačních faktorů tj. řešení konfliktů mezi občany kam patří policejní „asistence“ při domácích rozepřích, při demonstracích, při fotbalových utkáních, vyjednávání s pachateli zadržujícími rukojmí.³⁸

2.3. Typy komunikačně náročných situací v policejní praxi

Jak uvádí Matoušková, Spurný (2005) byla provedena obsahová analýza kasuistik, ze které byla zjištěna jiná typologie komunikačně náročných situací, pod vlivem následujících kritérií: „jak policista situaci vnímá“ a „jaký přístup či jednání od policisty situace vyžaduje“. Z tohoto celku lze tedy uvést následující typy:

- situace, u nichž je náročnost apriori daná, policistou očekávaná a vnímaná
 - o k řešení situace se ukazuje jako funkční podporující přístup policisty k občanovi např. sdělování nepříjemných zpráv, přijetí oznámení od oběti trestného činu, vyjednávání se sebevrahem či pachatelem zadržujícím rukojmí a také výslech dětí
- situace, u nichž je náročnost apriori daná, policistou očekávaná a vnímaná
 - o řešení předpokládá od policisty jednání, komunikaci s prvky uplatnění statutární moci. Jedná se o situace k zabránění jednání občanů, narušujícím veřejný pořádek.

³⁸ MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 105

- situace, které se vyvinou jako komunikačně náročné v průběhu interakce policista - občan
 - o jejich efektivní řešení předpokládá podporující přístup policisty k občanovi např. komunikace s poškozeným, jehož pocity strachu, smutku, ublížení nabývají v průběhu komunikace s policistou agresivní podobu

- situace, které se vyvinou jako komunikačně náročné v průběhu interakce policista - občan
 - o jejich úspěšné řešení vyžaduje od policisty přístup s prvky uplatnění moci např. eskalující agresivní projevy jedince, který policistovu snahu o podporující přístup v komunikaci (jeho slušné jednání) vnímá jako policistovu slabost.³⁹

Pramen uvědomění si komunikačně náročné situace si policista uvědomí při rozporu objektivních nároků situace a vlastní připravenosti se s těmito nároky vyrovnat, čímž dochází k subjektivnímu posouzení situace. Komunikační náročnost situace ve vědomí policistů pramení:

- z pocitu ohrožení základních hodnot (života, zdraví, majetku) vlastních, kolegů, ostatních účastníků
- z potřeby policisty splnit úkol a dostát tak požadavkům aktuální role v situaci
- z potřeby policisty dostát požadavkům profesní role
- z negativního hodnocení situace, jednání a osobnosti druhého účastníka policistou

³⁹ MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 106

- z policistova pocitu vlastní nekompetentnosti, nejistoty, bezmocnosti
- z anticipace možných následků řešení situace policistou
- z reflexe vlastních, zejména negativních, pocitů, při neschopnosti zacházet s nimi, ovládat je (ne popírat!)
- z pocitů naučené bezmoci.⁴⁰

Mezi základní signály vzniku komunikačně náročných situací patří:

- nízká motivovanost či neochota partnera komunikovat,
- náhlá změna postojů, jednání partnera v průběhu komunikace jako reakce na policistovo sdělení,
- tendence komunikačního partnera k osobním výpadům, agresivním projevům, k manipulaci,
- projevy a reakce komunikačního partnera svědčící o přítomnosti psychopatologických příznaků či jeho aktuální indispozici, o akutním vlivu návykových látek či o abstinenčním syndromu,
- přítomnost většího počtu osob, schvalujících nebo podporujících jednání a reakce komunikačního partnera,
- pocit vlastní nekompetentnosti mluvčího, vzhledem k závažnosti obsahu sdělení ke způsobu, jakým má sdělení poskytnout, nedostatečná znalost problému, který má policista řešit.

⁴⁰ MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 107

Komunikačně náročné situace nejen vypadají, ale často také jsou velmi naléhavé a vypjaté, proto se snažíme najít řešení co nejdříve a nejrychleji. Takovéto situace však vyžadují od počátku klidný a rozvážený přístup.⁴¹

2.4. Komunikace policistů s problémovými jedinci při výslechu

Výslech představuje zvláštní typ dyadické interakce, ve které vyslýchající policista usměrňuje přímo v procesu komunikace nebo zprostředkovaně vztahy mezi ním a vyslychanou osobou tak, aby bylo dosaženo cíle výslechu. V komunikaci tedy musí policista získat co nejuplněnější a věrohodný obraz o vyšetřované události a účasti vyslychaného jedince v ní.

Mezi vyslychajícím a vyslychaným vzniká při výslechu situačně podmíněná vzájemná sociální závislost, projevující se v praxi jako:

- potřeba vyslychajícího získat od vyslychaného právně relevantní informace (věcná, předmětná závislost vyslychajícího na vyslychaném), a s tím spojená možnost vyslychajícího ovlivňovat pomocí právních, kriminalistických a psychologických prostředků a postupů průběh komunikace,
- právo vyslychaného poskytovat či neposkytovat informace požadované vyslychajícím (věcná, předmětná nezávislost vyslychaného na vyslychajícím, jako důsledek informační moci vyslychaného) a s ním spojená povinnost strpět sankce v případě nerespektování oprávněných požadavků vyslychajícího (vztahová závislost vyslychaného na vyslychajícím).⁴²

⁴¹ MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 108

⁴² MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 112, 113

2.4.1. Typy problémových vyslychaných osob

Typy problémových vyslychaných osob můžeme rozlišit podle schopností a ochoty vypovídat při výslechu. Komunikačně náročná situace při výslechu může vzniknout také u dětí, starých osob, nemocných osob a cizinců.

2.4.1.1. Vyslychaný je ochoten, ale není schopen vypovídat

Příčinou neschopnosti nebo snížených schopností, může být psychický stav jedince v dané situaci, kdy se šetřený skutek stal, protože nevnímal právně relevantní skutečnosti, nepřikládal jim osobní význam, což se odrazilo v jeho schopnosti zapamatovat si je. Dále se nacházel ve stavu či v podmínkách, kdy tyto skutečnosti vnímat nemohl (změněné stavy vědomí, snížená přičetnost apod.). Omezená schopnost poskytovat požadované informace může být způsobena i aktuálním psychickým stavem při výslechu tj. přístupem vyslychajícího, stresem z výslechové situace, nepochopením požadavků role, ztrátou v paměti uložených informací vlivem času, který uplynul mezi skutkem a výslechem. Z těchto důsledků pak není schopen vnímané a zapamatované si vybavit a reprodukovat.

Vyslychající se může u vyslychaného pokusit zvýšit schopnosti k vybavení si předmětné situace pomocí např. kognitivního interview.

2.4.1.2. Vyslýchaný není ochoten ani schopen vypovídat

Jedná se o nejproblémovější typ vyslýchaného a nejnáročnější komunikaci vyslychajícího s ním, kdy se kombinuje nízká motivovanost vyslýchaného s jeho sníženými schopnostmi vypovídat.

Základem vstupní fáze komunikace vyslychajícího s tímto problémovým vyslychaným je zjistit, zda vyslychaný není schopen, a proto se může jevit jako neochotný vypovídat nebo vyslychaný není ochoten, a proto si nevybavuje a nepamatuje předmětné informace.

Podle takto zjištěných informací pak v průběhu komunikace vyslychajícího s vyslychaným posiluje jeho schopnost vypovídat nebo zvyšuje jeho ochotu vypovídat. Vyslychající ho stimuluje k výpovědi pomocí metod ovlivňování a přesvědčování.

2.4.1.3. Vyslýchaný je schopen, ale není ochoten vypovídat

Důvody vyslychaného, který je schopen ale není ochoten vypovídat, mohou být z obavy hrozícího trestu, z pomsty obviněného či spolupachatelů, ze ztráty své sociální pozice, pozitivní vztah k obviněnému - a naopak negativní či ambivalentní vztah k vyslychajícímu resp. k Policii České republiky, nedůvěra v objektivní objasnění skutku a role vyslychaného v něm, ale i docela obyčejný stud prezentovat traumatizující zážitky z šetřeného skutku, či potřeba zachovat si pozitivní sebeobraz či sebeúctu

V tomto případě u vyslychaného bude vyslychající směřovat v komunikaci k využití psychologických prostředků a metod, které by zvýšily ochotu vyslychaného vypovídat.⁴³

⁴³ MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 114,115,116

Komunikačně náročná situace při výslechu může vzniknout kromě výše uvedených důvodů také u dětí, starých osob, nemocných osob a cizinců.

2.5. Předcházení vzniku komunikačně náročných situací

Policista může při výslechu minimalizovat vznik komunikačně náročné situace tím, že:

- v přípravné fázi výslechu shromáždí maximum informací o šetřeném skutku a osobnosti vyslýchaného
- zváží taktiku a techniku vedení výslechu tj. jaké otázky, kdy a v jakém pořadí použije, metody které použije ke zvýšení ochoty vyslýchaného vypovídat, styl vedení výslechu, způsob záznamu výpovědi
- na začátku výslechu vyslýchaného poučí přiměřeně jeho mentální úrovni a aktuálnímu psychickému a fyzickému stavu
- naváže s vyslýchaným psychologický kontakt
- v průběhu monologu aktivně empaticky naslouchá, pomocí verbálních a neverbálních projevů posiluje ochotu vyslýchaného vypovídat
- v případě tendencí vyslýchaného vyvolat interpersonální konflikt ovládne své emoce resp. tendence k protiagresi a snaží se zachovat věcný tón komunikace
- při kladení otázek postupuje od otázek obecnějších ke konkrétnějším, od méně osobních k osobnějším, vyvaruje se otázek kapciózních a sugestivních
- vyvaruje se kritizujících, urážejících či osobnost vyslýchaného zesměšňujících projevů a poznámek

- snaží se registrovat neverbální projevy vyslýchaného zejm. signály negativních emocí, hrozícího konfliktu, signály nevěrohodnosti výpovědi) a pružně na ně reagovat ⁴⁴

⁴⁴ MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7, s. 116

3. Závěr teoretické části

V teoretické části bakalářské práce jsem rozdělila výslech z hlediska trestního práva, kriminalistiky a psychologie. Přitom jsem čerpala především z literárních děl zabývajících se policejní praxí. Objasnila jsem pojem komunikačně náročná situace, která vlastně zahrnuje všechny aspekty komunikace. Rozpracovala jsem teoretické poznatky tak, aby čtenář, resp. policista, měl možnost nejen se dozvědět nové informace, ale zároveň aby se zamyslel nad způsoby, kterými může pozitivně či negativně ovlivnit výslech.

Ze uvedených informací jasně plyne, že náročnost výslechu ovlivňuje mnoho faktorů zejména psychologického rázu, které nejsou vždy standardní a nemusí se v komunikaci objevovat současně. Pokud tyto získané informace převedeme do policejní praxe, musíme konstatovat, že při výslechu je kladen na policisty enormní nárok na schopnost empaticky vnímat chování a postoje účastníků výslechu, neboť před vyslýchajícím policistou nebude vždy sedět tatáž osoba stejného psychologického profilu a téma výslechu také nebude vždy stejné.

Praktická část

1. Cíl zkoumání

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na analýzu rozhovorů, jež jsem získala mezi kolegy, kteří mají dlouholeté zkušenosti s výslechy nejen na základním útvaru Policie České republiky, ale i útvarech na krajské úrovni. Zvoleným cílem praktické části bakalářské práce bude zjistit, v čem je daný konkrétní výslech komunikačně náročnou situací.

2. Metoda výzkumu

Jako metodu zkoumání dané problematiky použiji kvalitativní metodu výzkumu strukturovaného rozhovoru z pohledu psychologie, jelikož ta nám umožní provedenou komunikací mezi výzkumníkem, tj. mojí osobou, a nositelem informací, tj. dotazovaným, získat primární údaje, které poté analyzuji. Vyhodnotím, v čem je daný výslech komunikačně náročnou situací.

K dosažení zvoleného cíle praktické části bakalářské práce jsem zvolila následující otázky:

- 1) Uveďte, jaké je vaše služební zařazení a s jakou problematikou se setkáváte.
- 2) Jaká je vaše praxe v policejní činnosti spojená s výslechem osob?
- 3) Uveďte ze své policejní praxe nejnáročnější výslech a popište podle vás nejnáročnější komunikační situaci.
- 4) Co podle vás bylo příčinou vzniklé komunikačně náročné situace?

V praktické části jsou uvedeny výslechy, jež proběhly u skutečných případů, které mnohdy rezonují v mediálním prostoru, a z důvodu ochrany osobních údajů všech zúčastněných osob budou jejich totožnosti anonymizovány.

Rozhovor č. 1

1) Uvedte, jaké je vaše služební zařazení a s jakou problematikou se setkáváte?

U Policie České republiky jsem zařazen ve službě kriminální policie a vyšetřování obvodního ředitelství v Praze, dále nechci být konkrétní. Naše oddělení se zabývá obecnou kriminalitou se zaměřením na násilnou trestnou činnost. Stává se ale, že se tento druh kriminality kříží i s jinými druhy kriminality, které jsme schopni také vyšetřovat.

2) Jaká je vaše praxe v policejní činnosti spojená s výslechem osob?

Moje policejní praxe započala před 16 lety. Jako mladý policista, který ještě neměl žádné zkušenosti s výslechy osob, jsem přijímal oznámení od občanů v rámci přestupkového řízení. To bych považoval za první krůčky při seznamování s výslechy osob, avšak postupem času, s vyšším vzděláním a hlavně praxí jsem postoupil na pozici vyšetřovatele, kde je výslech hlavní náplní práce, a ať počítám, jak počítám, výslechy na úrovni trestního řízení provádím zhruba 9 let.

3) Uvedte ze své policejní praxe nejnáročnější výslech a popište podle vás nejnáročnější komunikační situaci.

Před několika lety byl na naše oddělení postoupen spisový materiál ze základního útvaru. V prvopočátku se jednalo o situaci, kdy se měly mezi sebou pohádat dvě ženy za přítomnosti muže. Po hádce mělo dojít k fyzickému napadení jedné ženy druhou a napadená měla utrpět mírné zranění. Na místě byla hlídka policie, která provedla základní úkony a věc předala zpracovateli. Ten po seznámení se spisem ve věci zahájil úkony trestního řízení, po kterých ihned vyslechl poškozenou osobu a svědky události, kteří událost viděli pouze přes kukátko vchodových dveří svého bytu, provedl dodatečné ohledání místa činu a zajistil veškeré potřebné materiály.

Znalecké posudky vzhledem k lékařským zprávám jasně vypovídaly, že se jedná o závažnější újmu na zdraví, a proto nám byl případ postoupen k vyšetřování.

Po seznámení s celou událostí jsem se začal připravovat na výslech podezřelé osoby, kterou měla být dle získaných informací žena ve věku asi 38 let, se dvěma dětmi a stálým zaměstnáním. Podle fotografie podezřelé ženy z evidence obyvatel jsem usuzoval, že výslech proběhne bez komplikací standardním způsobem, jelikož žena působila slušným dojmem. V následném telefonním hovoru žena působila aktivně, mile a přívětivě. Vyhodnotil jsem veškeré důkazy a byl jsem připraven na výslech. V den výslechu jsem cestoval do zaměstnání autobusem, přičemž jsem zahlédl ženu velmi podobnou podezřelé v mém případě. Žena šla vzpřímeně, nekulhala a nesla na rameni berle. Taková osoba vás prostě mezi ostatními zaujme. Po příchodu do kanceláře jsem si vše nachystal a zanedlouho jsem byl informován, že podezřelá žena čeká na recepci. Při příchodu jsem nevěřil svým očím, když v recepci skutečně stála tatáž žena, kterou jsem chvíli předtím viděl z autobusu. Nyní se opírala o berle, měla vytočenou nohu do strany a byla shrbená jako „stařena“. Pomyslel jsem si, že tady něco nehraje. Že bude složité odtajnit její „převlek“ a získat její věrohodnou výpověď. Veškeré její pohyby byly viditelně zpomalené a oproti předchozímu hovoru se ženě třásl hlas. Po ověření totožnosti, sdělení důvodu výslechu a poučení, žena k věci uvedla, že si ji musel někdo splést. Uváděla, že na adrese, kde k události došlo, nikdy nebyla a poškozenou vůbec nezná. Navíc mi několikrát uvedla, že jak jsem si mohl všimnout, ona již několik let sotva jde a nemá sílu na to, aby fyzicky napadla jinou osobu. Zranění jí měla zapříčinit srážka s vozidlem, což bylo ověřeno, ale dále bylo zjištěno, že pracuje na plný úvazek jako skladnice a při výkonu práce musí být plně zdráva. Po vyhodnocení dosud zjištěných informací jsem přehodnotil způsob výslechu a začal jsem pokládat otázky, které jsem směřoval ke zjištěnému a ověřenému důvodu slovní a následně i fyzické rozepře, respektive fyzického napadení. Na ženě jsem najednou začal pozorovat změny v chování. Většinou když jsem zmínil jméno jejího manžela, žena na mě začala slovně útočit a dále mě nechtěla pustit ke slovu. Musel jsem tedy slovními obraty ženu korigovat a strhnout pozornost na mnou kladené otázky. Několikrát bylo vidět, že by chtěla vstát ze sedu, ale uvědomila si, že nemůže, protože by prozradila, že je naprosto

zdravá. Promýšlel jsem taktiku, jak co nejméně ženu vyprovokovat, aby si příliš brzy neuvědomila, že vlastně znám pravdu a jen potřebuji, aby mi danou událost popsala sama a tím se usvědčila. Kdybych prozradil v komunikaci fakta a důkazy, které byly ověřené, mohla by se stáhnout do sebe a již by mi nic neřekla.

Důvodem fyzického napadení byl totiž předchozí vztah jejího manžela s poškozenou, který se několikrát opakoval. Podezřelá měla s mužem dvě děti, které společně vychovávali. Od těchto informací jsem se tedy odrazil. Říkal jsem vyslychané, že bych také nesnesl, aby moje žena ze vztahu opakovaně odcházela k jinému muži a potom se vracela, zejména když spolu máme děti. Rozhodně ale nejsem s ní zajedno, že musela té druhé ženě způsobem, který jí následně popíšu, fyzicky ublížit, a to bez berlí. V tomto okamžiku podezřelá vstala jako zcela zdravý člověk a začala na mě křičet, cituji: „*Tak asi těžko, ty chytráku, protože jedinej svědek v té chodbě byl manžel a ten by to nikdy neudělal, nikdy by ti neřekl, jak jsem té ku..ě mlátila hlavou o zem.*“ Doslova a do písmene jsem získal její přiznání, které bylo opravdu věrohodné. V tomto okamžiku se žena rozplakala a začala vyprávět celý příběh. S pláčem se střídal vztek a občasné bouchnutí do stolu. Bylo na ní poznat, že si posléze uvědomila celou situaci, snažila se zvrátit svůj zdravotní stav k nepřičetnosti a tím se částečně vyvinít ze svého jednání. Dalšími konkrétními otázkami k objasnění případu, přímo na skutkově ověřené věci, se podezřelá uváděla do stavu zuřivosti, kdy nejdříve uvedla informace, které odpovídaly zjištěnému stavu, a vzápětí je měnila tak, že téměř neodpovídaly realitě.

4) Co bylo podle vás příčinou vzniklé komunikačně náročné situace?

Komunikačně náročnou situaci podle mého názoru zapříčinilo to, že si žena myslela, že jako vyslychající uvěřím jejímu vzhledu, zdravotnímu stavu a následně bude propuštěna. Při jejím zjištění, že jako vyslychající mám hodně informací nejen o skutkovém stavu věci, ale i o jejích rodinných poměrech, neudržela svou psychiku a nervově se zhroutila. Byla si totiž plně vědoma svého jednání a zároveň svého neúspěchu.

Analýza rozhovoru

1) Jaký byl charakter interakce mezi vyslýchajícím a vyslýchaným?

V úvodní fázi byla interakce protichůdná, kdy vyslýchaná žena sice vypovídala, ale neuváděla pravdu. Následně byl charakter interakce mezi vyslýchajícím a vyslýchaným konfliktní.

2) Které faktory sociálně psychologického rázu ovlivnily průběh výslechu?

Vyslýchající policista věděl, že si vyslýchaná osoba vymýšlí, což pozitivně ovlivnilo průběh výslechu. Následně za užití záměrné interakce ze strany vyslýchajícího policisty, který působil na vyslýchanou osobu, došlo ke konfliktu, během kterého se vyslýchaná přiznala ke svému jednání. Vyslýchaná osoba se nechala vyprovokovat, kdy se projevila její zoufalost a agresivně zareagovala, což mělo pozitivní vliv na průběh výslechu, jelikož poté začala vyprávět celý příběh. Negativní vliv však mělo uvědomění si celé situace vyslýchanou, kdy se pokusila vyvinut ze svého jednání nepřičetností.

3) Co lze považovat za klíčové zdroje vzniku komunikační náročnosti?

Vědění vyslýchajícího, že mu vyslýchaná osoba lže přímo do očí a zastírá svůj skutečný zdravotní stav. Neochota vyslýchané osoby spolupracovat a vypovídat pravdu. Zastírání skutečného zdravotního stavu vyslýchanou osobou. Zuřivost vyslýchané osoby a její následná protichůdná výpověď.

4) Dalo se vzniku komunikačně náročně výslechové interakci předejít?

V této situaci se předejít komunikačně náročné situaci nedalo, jelikož do interakce každý z účastníků vstupoval s věděním, že musí toho druhého přimět přistoupit na jeho „hru“, respektive vyslýchající musí vyslýchanou přesvědčit, že zná pravdu,

přimět ji pravdivě vypovídat a doznat se, a vyslychaná osoba musí přesvědčit vyslychajícího, že je zdravotně i fyzicky nezpůsobilá a ničeho se nedopustila.

Rozhovor č. 2

1) Uveďte, jaké je vaše služební zařazení a s jakou problematikou se setkáváte?

Jsem služebně zařazena na místním oddělení obvodního ředitelství policie v Praze. Ráda bych uvedla konkrétní oddělení, ale to by mohlo napomoci ke konkretizaci případu, což si nepřeji. Já osobně nejsem specialistkou na určitou problematiku trestných činů, a tak se setkávám s různými druhy trestné činnosti.

2) Jaká je vaše praxe v policejní činnosti spojená s výslechem osob?

K Policii České republiky jsem nastoupila před 13 lety, kdy jsem jako většina začínajících policistů sloužila na základním útvaru. Časem jsem se vypracovala na pozici obchůzkové služby, kde jsem již prováděla výslechy nejen v přestupkové agendě, ale i v rovině trestní. S výslechy mám sedmileté zkušenosti.

3) Uveďte ze své policejní praxe nejnáročnější výslech a popište podle vás nejnáročnější komunikační situaci.

Za nejnáročnějším výslechem bych označila ten, kdy jsem vyslýchala ženu, která se dle obsahu spisového materiálu dostavila na místní oddělení Policie České republiky, přinesla s sebou nůž a řekla: „*Tímhle mě bodl můj syn do nohy.*“ V její výpovědi mi chybělo velké množství informací, a proto jsem ji vyzvala, aby se dostavila k podání výpovědi. Žena ve věku okolo 60 let se osobně dostavila již po ošetření, s lékařskou zprávou. Na první pohled nejevila známky napadení ani psychického otřesu. Po ztotožnění ženy a vyplnění kontaktních údajů jsem ženu vyzvala, aby mi tedy řekla, co se stalo, a začala vyprávět celou událost od počátku. Žena mi pouze řekla „*Syn mě bodl nožem, který jsem přinesla. Co víc bych vám k tomu měla říct?*“. Musela jsem se tedy začít dotazovat. Kdy k události došlo? Dneska ráno. Co předcházelo tomu, než vás syn bodl nožem? Hádali jsme se. A

z jakého důvodu jste se hádali? O čem jste se hádali? Syn přišel domů a začal rozbíjet věci a nadávat mi.

Tímto způsobem jsme spolu vedly dlouhý dialog, jelikož paní odpovídala jednoduchými větami. Odpovídala pouze a přesně na to, na co jsem se zeptala, ale neřekla nic navíc. Neuměla mi tu událost popsat ani souvisle vyprávět, jak proběhl skutkový děj. Během výslechu jsem se musela neustále vracet na začátek podání vysvětlení a číst si jeho obsah, aby obsažené informace měly posloupnost a celé to dávalo smysl. Také abychom na něco nezapomněly a ve výslechu byla všechna fakta.

Následnými otázkami, které jsem pokládala tak, abych ženu nenaváděla k odpovědím, jsme se propracovaly k tomu, že když syn přišel domů, měl špatnou náladu. Svoji matku, tedy vyslýchanou ženu, vinil ze všeho špatného a začal rozbíjet věci v domácnosti. Svě matce začal vulgárně nadávat, přičemž vzal kuchyňský nůž, se kterým se proti matce rozešel. Matku hodil na postel, opakovaně jí mlátil hlavou o čelo postele a pokusil se ji bodnout do břicha. Tomuto jednání se nakonec matka ubránila kopáním a přetahováním o nůž tak, že ji bodnul do nohy v oblasti třísla. Žena toto jednání vyprávěla tak nějak nezaujatě. Působilo to dojmem: Zkrátka jste se mě ptala, tak já vám odpovídám. Tento přístup jsem si úplně neuměla vysvětlit. Vzhledem k tomu, že žena stále sama od sebe nebyla schopna vypovídat, pokračovala jsem v pokládání otázek. Už se vám něco takového někdy stalo? Napadl vás syn někdy dříve? Jak to probíhalo? A musela jsem se doptávat na další a další informace k okolnostem, průběhu jednání a místa, kde k tomu docházelo.

Již to ale nebylo pouhé říznutí nožem, ale opakované napadání, ubližování a ponižování v místě, kde se měla cítit nejbezpečněji, tedy doma, a od osoby, kterou velice milovala. Najednou jsem viděla, jak každou další otázkou ženě ubližuji. Jak vzpomíná na situace, které prožila. Jak tyto situace aktuálně prožívá znovu a ještě ji někdo nutí, aby si vzpomněla i na všechny detaily. Již přede mnou neseděla nezaujatá žena, ale nešťastná matka, která za sebou má otřesné zážitky.

Výslech jsme musely přerušit, jelikož žena se rozplakala, řekla, že již dál nemůže a chce ihned skončit.

4) Co bylo podle vás příčinou vzniklé komunikačně náročné situace?

Podle mě to bylo hned několik faktorů. Agresorem byl syn ženy, kterého se do poslední chvíle snažila bránit a nechtěla sdělovat informace, které by ho vlastně udaly pro ublížení na zdraví. Dalším faktorem byl velmi špatný psychický stav ženy, která evidentně nechtěla o situaci mluvit a znovu si vše vybavovat. V neposlední řadě to byla komunikační schopnost ženy, která neuměla o celé věci mluvit sama od sebe, a také odpovědi na otázky byly velmi strohé.

A nakonec to byl i můj osobní pohled na věc. Přestože se jako policistka snažím být nestranná, nezaujatá a za každé situace profesionální, ne vždy se mi podaří, abych si některé osudy nepřipouštěla až moc a ubránila se nežádoucí empatii. Nebylo lehké působit někomu, kdo zažil mnoho bolesti, bolest další, byť jen formou otázek. A vzhledem ke komunikačním schopnostem ženy to nebyla jedna otázka, ale bylo jich nadměrné množství. Za svou praxi jsem slyšela mnoho smutných příběhů, ale mít před sebou takto napadanou matku vlastním synem všechny příběhy předčilo.

Analýza rozhovoru

1) Jaký byl charakter interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným?

Tato přímá interakce měla rolový charakter především ze strany vyslychající policistky, která byla neschopností vyslychané osoby vypovídat, nucena neustále pokládat otázky.

2) Které faktory sociálně psychologického rázu ovlivnily průběh výslechu?

Výslech byl negativně ovlivněn v první řadě nevyjadřováním emocí ze strany vyslychané osoby, vzhledem k situaci, o které vypovídala. Dále jej ovlivnilo zjištění a uvědomění si, k jakému velmi agresivnímu jednání docházelo ze strany

vlastního syna, čímž došlo k výrazné změně emocionálního projevu vyslychané osoby. V této fázi výslechu u vyslychající policistky docházelo k soucítění s poškozenou a zděšením ze situace, kdy však musela zachovat profesionální postoj. Následné psychické zhroucení vyslychané osoby probíhající výslech ukončilo.

3) Co lze považovat za klíčové zdroje vzniku komunikační náročnosti?

Klíčovým zdrojem byla neschopnost vyslychané osoby spontánně vypovídat. Nutnost pokládání množství správných otázek ze strany vyslychající policistky, jejich neustálé kontrolování a doplňování. Vznikem komunikačně náročné situace byl i vzniklý soucit u vyslychající osoby vůči vyslychané osobě.

4) Dalo se vzniku komunikačně náročné výslechové interakci předejít?

Vzhledem k nedostatku prvotních informací, nebylo možné této komunikačně náročné situaci předejít, ani minimalizovat její vznik.

Rozhovor č. 3

1) Uveďte, jaké je vaše služební zařazení a s jakou problematikou se setkáváte?

Momentálně jsem zařazen na Krajském ředitelství policie v Praze, kde se zabývám problematikou, která není zcela závislá na výsleších civilních osob nýbrž na komunikaci s policisty.

2) Jaká je vaše praxe v policejní činnosti spojená s výslechem osob?

K Policii České republiky jsem nastoupil v roce 2009. Byl jsem zařazen rovnou na místní oddělení obvodního ředitelství policie v Praze. Prošel jsem od hlídkové činnosti přes obchůzkovou službu až po zpracovatele spisů. Na této funkci jsem vykonával činnost spojenou s výslechy zhruba 6 let a byl jsem vyškolen na problematiku domácího násilí a ublížení na zdraví.

3) Uveďte ze své policejní praxe nejnáročnější výslech a popište podle vás nejnáročnější komunikační situaci.

V době služebního zařazení na pozici zpracovatele jsem se specializoval na násilné trestné činy, mezi které patřilo nejčastěji ublížení na zdraví. Za můj nejnáročnější považuji výslech u případu, který byl kvalifikován jako přešupek proti občanskému soužití. Počáteční oznámení bylo učiněno sousedy. Z úředního záznamu hlídky z místa události bylo zjevné, že v domácnosti žili muž se ženou, avšak tato často z bytu nevycházela, pouze na nákup či do zaměstnání, a z bytu byl často slyšet pláč a nařikání ženy. Vždy mluvil se všemi muž a žena stála opodál a dívala se do země. Nebylo tomu jinak ani za přítomnosti policistů při šetření na místě události.

Jako zpracovatel jsem pojal podezření, že by v této domácnosti mohlo docházet i k jiným událostem nežli k pouhým hádkám partnerů. Předvolal jsem tedy ženu

k výsledku, abych vyloučil či potvrdil prvotní informace. Žena s výsledkem souhlasila ale pouze v čase, kdy není partner doma, což bylo vždy ráno. Již od prvního osobního kontaktu jsem věděl, že přede mnou stojí žena, které je ubližováno daleko více, než bylo zjištěno na místě události. Než jsem přešel k formálnímu výslechu, začal jsem si se ženou povídat o normálních životních věcech, jako je práce, koníčky, počasí a především co má ráda. Zpočátku žena nechtěla téměř na nic odpovídat, neustále se omlouvala, že působí starosti ostatním, a uváděla, že se nic nestalo. Působila ale velmi vystrašeným dojmem. Takto jsem se ženou vedl neformální rozhovor téměř hodinu. Následně jsem začal mluvit o ženách, na kterých je páčáno násilí, a jaké to má dlouhodobé následky. Naznačil jsem jí, že na základě policejních zkušeností mně připadá, že i ona zažívá v domácnosti věci, které jí ubližují, a bylo by dobré se mně svěřit, i když vím, že jsem opačného pohlaví a ještě k tomu v roli policisty. Bohužel na místním oddělení v té době nebyla žádná policistka, která by se výslechu ujala a komunikace by tak byla pro ženu snadnější.

Měl jsem dojem, že si ženu získávám na svoji stranu, a to především lidským přístupem a odtajněním části mého rodinného soukromí, jelikož jsem jí vyprávěl o svých dětech a ukázel jsem jí i několik fotek. Žena vždy pookřála a nepatrně se usmála. Když jsem v průběhu rozhovoru udělal rychlejší pohyb s telefonem směrem k ní, úplně se jí zatajil dech a cukla směrem ode mě. Doslova se lekla, že bych jí mohl fyzicky ublížit. Při jejím zjištění, že se nic nestalo, byla ochotna mě opět vnímat. Opatrnými krůčky jsem jí tedy sdělil, že by bylo dobré začít s jejím výslechem, aby měla i ona volné odpoledne a mohla se věnovat svým koníčkům či rodině.

Při započetí výslechu jsem jí řádně poučil hlavně tedy o skutečnosti mluvit pravdu a nic nezamlčet, nebo možnosti odmítnout výpověď. K tomuto jsem dodal, že vím, že jí přítel velmi ubližuje, a jsem schopen přes kolegy z Intervenčního centra jí zařadit okamžitou pomoc. V tomto bodě nastal velký zlom a žena sdělila, že mi vše řekne. Byl jsem připraven na vše a měl jsem na tento výslech vyhrazen celý den. Žena mi začala popisovat začátky vztahu s jejím přítelem a to asi 8 let zpětně. Samotného mě překvapilo, jaký detailní způsob zvolila. Čím více se žena

přibližovala k času, kdy začalo docházet, ke zpočátku psychickému týráni její osoby, tím více jsem na ní pozoroval změnu zdravotního stavu. Po zhruba pěti hodinách i pro mě vyčerpávajícího výslechu žena dostala záchvat, kdy jsem nebyl schopen ji uklidnit ani jí poskytnout jakoukoliv pomoc. Přivolal jsem zdravotnickou záchrannou službu a lékař na místě ženu podanými léky zklidnil. Po celkovém uklidnění ženy jsem se s přihlédnutím ke všem doporučením lékaře s poškozenou dohodl, že výslech přeručíme a budeme pokračovat následující den opět v ranních hodinách.

Téhož dne odpoledne jsem kontaktoval pracovníka intervenčního centra, kterému jsem vylíčil danou situaci a požádal o akceschopnost, přičemž mi toto bylo přislíbeno. Ve večerních hodinách na mě jako vyslychajícího policistu dolehla psychická únava a musel jsem neustále myslet na ženu, která si dle zatím částečné výpovědi musela projít doslova „peklem“. Následující den žena, jak slíbila, opravdu dorazila na místní oddělení. Uvařil jsem nejprve kávu a se ženou jsem konverzoval o minulém dni a jejím rozpoložení. Na ženě bylo vidět, že se jí částečně ulevilo, ale zároveň bylo zřetelné, že je před námi dlouhá cesta. Žena mi v tento den detailně popisovala veškeré psychické i fyzické násilí, které na ní její přítel páchal, včetně různých ukázek, jak a co k tomu muž používal.

Nemůžu říci, že bych byl zvyklý na takovéto výslechy. Jen nepatrný zlomek mnou řešených případů se tomuto případu pouze nepatrně přibližoval. Při vyprávění ženy se mně samotnému občas sevřelo srdce, protože se mi nechtělo věřit, čeho jsou někteří lidé schopni. Vrcholem téměř šestihodinového výslechu bylo, když žena z ničeho nic svlékla triko, kalhoty a ukázala modřiny na vnitřních stranách stehen, hrudníku a rukou. Asi zde nemusím popisovat následný postup dle zákona. Z výslechem zjištěných informací bylo naprosto jasné, že věcná příslušnost bude v kompetenci služby kriminální policie a vyšetřování, a tak došlo k překvalifikování z přestupku na trestný čin. Se ženou jsem byl domluven, že mi přinese veškeré lékařské zprávy, které má k dispozici.

Následnými úkony, včetně konzultace se soudním lékařem z oboru zdravotnictví a státním zástupcem, byly vyžádány znalecké posudky nejen k fyzickým

poraněním ženy, ale také k její psychické újmě. Součástí zadání znaleckých posudků byl i velmi náročný výslech ženy, který s příloženými lékařskými zprávami objasnil mechanismus poranění i vznik psychických traumat.

4) Co bylo podle vás příčinou vzniklé komunikačně náročné situace?

V tomto výslechu bylo velmi těžké a náročné nejen zapisovat, co žena vypovídala, a mít před sebou v podstatě „hromádku neštěstí a bolesti“, ale především se oprostít od prožitků a utrpení, které zažívala. Popravdě řečeno se mi to zcela nepodařilo a když si na vše vzpomenu i po několika letech, mám dodnes husí kůži. Jedinou pro mě velkou odměnou bylo, že muž byl stíhán vazebně a následně byl odsouzen k vysokému nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

Analýza rozhovoru

1) Jaký byl charakter interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným?

Z počátku byla interakce mezi účastníky spíše jednostranná, kdy se vyslychající snažit získat důvěru vyslychané osoby a vytvořit příjemnou atmosféru. Po úvodní části byl charakter interakce kooperativní a vstřícný z obou zúčastněných stran.

2) Které faktory sociálně psychologického rázu ovlivnily průběh výslechu?

Počátek výslechu byl negativně ovlivněn psychickým rozpoložením vyslychané osoby, která měla strach a pocit viny. Ujistění o zajištění pomoci a ochrany, prokázání empatie a získání si důvěry vyslychané osoby k vyslychajícímu, mělo pozitivní vliv na následující průběh výslechu, kdy vyslychaná spontánně vypovídala. Znovuprožívání celé situace však vedlo k psychickému zhroucení poškozené, kdy muselo dojít k přerušení výslechu. Následující den vyslychající policista projevili vůči vyslychané osobě empatii a vytvořil prostředí, kdy se vyslychaná osoba cítila natolik bezpečně, že poskytla veškeré jí dostupné informace, díky nimž mohl výslech proběhnout a byly poskytnuty všechny právně relevantní informace.

3) Co lze považovat za klíčové zdroje vzniku komunikační náročnosti?

Psychické rozpoložení a emocionální vypětí vyslychané osoby. Obsah komunikace, který překvapil i zkušeného vyslychajícího policistu.

4) Dalo se vzniku komunikačně náročně výslechové interakci předejít?

V tomto případě se komunikačně náročnou situaci předejít nedalo. Vyslychající policista však na základě svých zkušeností minimalizoval akceleraci náročnosti výslechové interakce, kdy se mu podařilo nejen zamezit uzavření se vyslychané osoby do sebe samé a naopak si získat její důvěru. Dále mu připravenost na výslech a praxe v dané problematice usnadnila vypořádání se se zjištěnými informacemi a s nimi spojenými emocemi.

Rozhovor č. 4

1) Uveďte, jaké je Vaše služební zařazení a s jakou problematikou se setkáváte?

Moje služební zařazení je u Služby kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství policie Středočeského kraje. Setkávám se s problematikou obecné a hospodářské kriminality, která je páchána, nebo ke spáchání, byly využity informační a komunikační technologie. Jedná se i o případy, kdy tyto technologie jsou využité pachateli, popřípadě dalšími osobami k jiným účelům. Příkladem může být následná komunikace mezi pachateli, zajištění prodeje kradených věcí, ovládání datových schránek a podobně. Všude tam, kde je zanechaná digitální stopa, která může být využitelná v rámci trestního řízení, nebo k taktickému postupu policie. Mimo jiné je mojí náplní kriminální zpravodajská analýza, která obnáší i zpracování dat, které mohou být upotřebitelné v trestním řízení.

2) Jaká je Vaše praxe v policejní činnosti spojená s výslechem osob?

U policie sloužím 24 let. O sobě bych řekl, že jsem byl vždy spíše introvert, ale letitá služba a množství komunikace s lidmi, se kterými jsem se služebně setkal, mě otrkala. Introvert jsem pouze v novém prostředí. Policejní práci již za neznámé prostředí nepovažuji. S výslechem osob jsem začínal asi 2 měsíce po absolvování Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra v Praze. V této době jsem začínal, jako zpracovatel na Obvodním oddělení 3. typu. Na tomto typu oddělení takzvaně všichni dělají vše. Vykonávají hlídkovou službu, plní úkoly dozorčí služby a zpracovávají spisy.

3) Uveďte ze své policejní praxe nejnáročnější výslech a popište podle vás nejnáročnější komunikační situaci.

Za nejnáročnější považuji výslech s mužem věku okolo 25 let, který byl prověřovaný pro stalking své bývalé kolegyně. V dané době jsem byl již zařazen

u Služby kriminální policie a vyšetřování. Pro dokreslení uvedu část informací k případu. Kolegyně v daném zaměstnání pracovala přibližně 4 roky. S prověřovaným nepřišla téměř do kontaktu a nikdy o něj neprojevila zájem. Prověřovaný ji pouze občas zahlédl na chodbě. Na vánočním večírku, kdy kolegyně již byla ve výpovědní lhůtě z vlastních důvodů a využila večírku, jako rozloučení se s kolektivem. Byla oslovena prověřovaným, se kterým mohla komunikovat necelých 10 minut. Když večírek končil a účastníci se rozcházeli, políbila na tvář každého přítomného a odešla se slovy ve smyslu: „Tak se tu mějte.“ Prověřovaný se po krátké době rozešel se svojí přítelkyní, se kterou měl dítě ve věku 8 měsíců a bydlel s nimi ve společné domácnosti. Rozchod přítelkyni zdůvodnil tím, že potkal lásku svého života. Ihned po rozchodu se od přítelkyně odstěhoval a telefonicky kontaktoval kolegyni. Na kolegyni naléhal a přesvědčoval ji o nutnosti se sejít. Uváděl, že jí musí sdělit velice důležitou věc a je možné pouze osobně. Ihned za ní odjel do jiného města, kde se jeho bývalá kolegyně bavila na diskotéce s přáteli. Po naléhání prověřovaného se sešli před podnikem. Zde jí sdělil, že se rozešel se svojí přítelkyní a mohou být konečně spolu. Tímto kolegyni šokoval a ta jej razantně odmítla. Od té doby jí neustále telefonicky kontaktoval za užití volání i SMS, kdy takzvaně pěl o jejich společné lásce a cestě životem.

Z počátku jsme nechtěli mladíka kriminalizovat. Domnívali jsme se, že po projednání věci před policií zanechá svého jednání a pochopí odmítnutí ze strany jeho bývalé kolegyně. K zastavení jeho jednání jsme chtěli přispět výsledkem, a tak jsme ho i osobně navštívili a předali mu předvolání k podání vysvětlení.

Samotný výslech prověřovaného byl prováděn mnou za přítomnosti kolegy. Při této fázi policista hodnotí vyslýchaného mimo jiné, dle komunikačních schopností, vystupování, zda chce či nechce zastírat své jednání, nervozitu apod. Prověřovaný vystupoval naprosto klidně. Jednalo se dle mého tvrzení o celkem inteligentního mladíka. Prověřovaný chtěl vypovídat, přičemž své jednání nezastíral, ba naopak se k němu plně doznával. Při prostoru vlastního vyjádření k věci uvedl pouze to, že nechápe, proč policie chce bránit jeho lásce a vše dělá jen pro svou lásku. Odmítnutí kolegyně nepochopil jako konečné, naopak jej bral jako výzvu, že musí dokázat svou oddanost a překonat kladené překážky. Za

odměnu získá doslova svojí jin (jin a jang). Na následně položené otázky odpovídal nenuceně a vstřícně. Bylo mi po krátké době zřejmé, že vyslýchaný si nepřipouští své nevhodné chování a po psychické stránce není úplně v pořádku. Jsem zvyklý jednat i s takovými osobami a v takové situaci je lepší osoby nedráždit vlastními poznámkami. Této zásady jsem se chtěl držet po celou dobu výslechu. Snažil jsem se s ním komunikovat klidně a nerozporovat jeho tvrzení. Po tuto dobu byl výslech, respektive chování prověřovaného korektní. Můj kolega však nechápal prověřovaného a snažil se ho některými nevhodnými poznámkami přesvědčovat, že je jeho chování nepřijatelné a bylo zřejmé, že chce, aby to vyslýchaný pochopil. Do otázek mi nezasahoval, ale po poskytnutí odpovědí, prověřovaného hodnotil slovy: Jste normální?, Vy jste blázen? a podobně. Svě vyjádření doprovázel nevhodnými grimasy údivu a protaženého obličej, ze kterých bylo zřejmé, co si o prověřovaném myslí. Situace se pomalu začala ztěžovat, jelikož vlídnost ze strany prověřovaného se vytrácela. Začal odpovídat asertivně a spolupráce při výslechu vážla. Byl jsem velice překvapen, jaký postoj kolega zaujal, čímž mi velice ztěžuje komunikaci. Pro posouzení o dalším postupu ve věci jsem potřeboval, aby prověřovaný opět přešel do původní nenucené konverzace a odpověděl pravdivě na mnou položené otázky.

Nevěděl jsem, jak dát kolegovi najevo, aby se tímto způsobem nevměšoval do výslechu a neurazil se. Byl to služebně o dost starší kolega, na kriminální službě byl snad 20 let, který měl mít dle mého úsudku větší zkušenosti a zároveň mi byl nadřízen. Nejtěžší rozhodnutí bylo kolegu zastavit, což jsem následně učinil vyzváním, aby mě kolega následoval mimo kancelář, kde jsem mu vysvětlil, že není vhodné prověřovaného dále hodnotit a vyjadřovat se k jeho odpovědím. Sice mou žádost akceptoval, ale po návratu se posadil zády k prověřovanému a díval se do monitoru. Bylo zřejmé, že konverzaci stále poslouchá a hodnotí, ale již nezajišťuje bezpečnost vyslýchaného ani mou. Když jsem zapisoval výpověď, ztratil jsem vždy oční kontakt s prověřovaným. Prověřovaného mohlo v průběhu výslechu napadnout cokoli. Sice jsem úplně strach neměl, ale mohl učinit něco nepředpokládaného a naše reakce nemusely být včasné. Odpovědi prověřovaného sice kolega nekomentoval verbálně, ale neverbálně stále reagoval kroucením hlavy, sykáním, odfrkáváním nebo chytáním se za čelo, což dávalo

najevo jasné nesouhlasné signály. Naštěstí prověřovaný si kolegy již nevšímal a výslech byl zdárně a bez újmy zúčastněných dokončen. Na závěr bych dodal, že prověřovaný byl shledán jako nezpůsobilý za své jednání. Takto pravil znalec z oboru psychiatrie.

4) Co bylo podle Vás příčinou vzniklé komunikačně náročné situace?

Příčinou byl rozhodně můj kolega, který vypadl ze své role, nebo neměl patřičné zkušenosti. Nemohu úplně posoudit. To by musel on sám. Též byla příčinou narušená psychika prověřovaného a jeho reálné vnímání sdělení od kolegy.

Analýza rozhovoru

1) Jaký byl charakter interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným?

Interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným byla zprvopočátku nenucená a ze strany vyslychaného vstřícná. Vzhledem k jednání přisedícího policisty, který se ujal výrazně rolové až konfliktní komunikace, došlo ke zvratu, který se však podařilo částečně vyřešit a pokračovat dále v nenucené konverzaci.

2) Které faktory sociálně psychologického rázu ovlivnily průběh výslechu?

Pozitivně ovlivnil průběh výslechu vyslychaný, který chtěl a byl schopen k věci vypovídat. Uvědomění si vyslychajícího policisty, že vyslychaná osoba si není vědoma svého nevhodného chování, čemuž přizpůsobil i své vystupování. Negativně celý průběh ovlivnila povýšenost přisedícího policisty a jeho komunikace vůči vyslychané osobě.

3) Co lze považovat za klíčové zdroje vzniku komunikační náročnosti?

Neočekávanost jednání vyslychané osoby, která si neuvědomovala závažnost svého jednání a domnívala se, že vše je pouze výzva k dokázání lásky, kdy i znalecký posudek shledal vyslychanou osobu jako nezpůsobilou za své jednání.

Neprofesionálnost a nevhodnost verbální i neverbální komunikace přisedícího policisty. Pracovní nadřazenost přisedícího policisty nad vyslychajícím policistou, kdy usměrňování jeho jednání bylo o to náročnější. Ztráta zajištění bezpečnosti vyslychající osoby od přisedícího kolegy.

4) Dalo se vzniku komunikačně náročně výslechové interakci předejít?

Nedalo. Až znalec z oboru psychiatrie uvedl, že osoba byla nezpůsobilá uvědomit si závažnost svého jednání, což do té doby nebylo známo. Vyslychající dále nemohl předpokládat chování přisedícího kolegy. Pokud by mu jeho chování v daných situacích bylo známo, bylo by vhodné si předem pro daný úkon zvolit kompetentnějšího kolegu, čímž by se dalo komunikačně náročné situaci alespoň z části předejít.

Rozhovor č. 5

1) Uveďte, jaké je vaše služební zařazení a s jakou problematikou se setkáváte?

Od počátku jsem služebně zařazena na Krajském ředitelství policie hl. m. Prahy, služba kriminální policie a vyšetřování, oddělení obecné kriminality, na pozici vrchního komisaře na úseku vyšetřování, kdy v případě mého zařazení se jedná o zpracovatele trestních spisů týkajících se zvláště závažné majetkové trestné činnosti. Mé pracovní zařazení představuje výkon nejnáročnějších policejních činností v trestním řízení při odhalování, dokumentaci a vyšetřování skutkově a právně nejsložitější trestné činnosti v příslušnosti útvaru s územně vymezenou působností vyššího stupně.

2) Jaká je vaše praxe v policejní činnosti spojená s výslechem osob?

U Policie ČR pracuji od roku 2004 a ve služebním poměru jsem od roku 2005. Od té doby provádím výslechy osob ve všech postaveních trestního řízení.

3) Uveďte ze své policejní praxe nejnáročnější výslech a popište podle vás nejnáročnější komunikační situaci.

Výslech, který bych ze své praxe popsala jako nejnáročnější, jsem zažila docela nedávno. Samotnou mě to, dá se říci, překvapilo. Za svoji mnohaletou praxi jsem již zažila mnohé a evidentně jsem i nabyla mylného dojmu, že mě nemá již co překvapit. Jednalo se o výslech poškozeného, který se však policii jako poškozený sám neozval. Na to, že by se mohlo jednat o dalšího poškozeného v rozsáhlé kauze týkající se vylákání finančních prostředků pod záminkou údajného zhodnocení, jsme přišli vyhodnocením informací podléhajících bankovnímu tajemství, tedy z přijatých plateb na účet podezřelého. Následně jsem onoho možného poškozeného kontaktovala a dohodla s ním termín výslechu. Již při samotném telefonickém předvolání se dotyčný choval neochotně, odmítavě a arogantně a již avizoval, že s orgány činnými v trestním řízení nehodlá úplně

spolupracovat. V dohodnutém termínu se však řádně dostavil. Po prvotních formalitách, kdy byl řádně poučen, byla mu vysvětlena podstata výslechu a byla ověřena jeho totožnost, kdy uvedl doručovací adresu a další náležitosti, bylo přistoupeno k jeho výslechu. Od počátku se však k celé věci dotyčný choval odmítavě, neochotně. Odmítal se k věci spontánně vyjádřit ve smyslu, jak dlouho dotyčného podezřelého zná, jak došlo na to, že mu zasílal v různých částkách bezhotovostně finanční prostředky a za jakým účelem. Od počátku odpovídal úsečně, jednoslovně, občas pronesl ironickou poznámku či kritiku na stranu Policie ČR, která dle něj jednala pomalu a nesprávně. Informace k věci sděloval neochotně, časově nesouvisle, jím uváděné bezhotovostně zasílané částky neodpovídaly dosavadním zjištěním policejního orgánu, což hlasitě nesouhlasně komentoval a snažil se má tvrzení vyvracet. Vzhledem k tomu, že na zasílané finanční prostředky mu bylo podezřelým vystaveno několik směnek, bylo třeba, aby se k jednotlivým platbám vyjádřil, což rovněž považoval za zbytečné. Když jsem mu v podstatě přiznala, že jeho vyjádření přesně nerozumím, že jím uváděné částky nesouhlasí a je třeba, aby mi v klidu a znovu zopakoval průběh předávání, či zasílání finančních prostředků, abychom se dopočetali případné škody, začalo jeho chování gradovat, zvyšoval hlas, byl hádavý a naznačoval mi, že se se mnou odmítá o celé věci bavit a celkově ho výslech obtěžuje. Pamatuji si, že byl chvílemi až vulgární a byla z něj rovněž cítit arogance a jednání spatra ve vztahu ke mně jako k ženě a ještě o to větší k ženě policistce. Když na můj smířlivý tón a argumenty nijak nereagoval a stále se situace zhoršovala, snažila jsem se zachovat si čistou hlavu a odstup, snažila jsem se nenechat se jeho chováním nikterak vyprovokovat, nedat na sobě znát mé rozbouřené emoce a nepřiznat, že se mu podařilo mě vyvést z rovnováhy. Dotyčnému jsem sdělila, že k výslechu přizvu kolegu, kterého jsem představila jako odborníka na podvodné investice, a ten s námi výslech dokončí, aby byl po obsahové stránce v pořádku. Přizvání kolegy k úkonu jsem vyhodnotila jako dobrý nápad s tím, že se jedná o muže, a legenda, že se jedná o odborníka v této problematice, by mohla přimět poškozeného ke zklidnění emocí a k získání si jeho důvěry. Po příchodu kolegy se chování poškozeného změnilo, byla na něm patrná úleva, že se se mnou již nemusí bavit, začal mě v podstatě ignorovat a kolegu vnímal jako zachránce celé situace, který mu bude jistě rozumět. Následně se již výslech ubíral v příjemnějším

duchu, ujasnily se rozpory a zásadní informace se zaprotokolovaly. Svědek svoji výpověď podepsal a bez rozloučení odešel.

4) Co bylo podle vás příčinou vzniklé komunikačně náročné situace?

Výslech probíhal v čase, kdy na oddělení již nebylo mnoho kolegů. V kanceláři jsem byla s vyslychaným sama. Poškozený evidentně neměl důvěru v policii obecně a jeho chování ke mně jako k ženě bylo otřesné. Ke mně jako k policistce postrádal jakýkoliv respekt a naopak dával najevo pohrdání. Jeho projevy nevykazovaly ani náznakem dodržování norem slušného chování, vystupování. Myslím, že jsem situaci vyhodnotila dobře, kdy jsem se nenechala vyprovokovat, nedala jsem najevo, že mi jeho chování není příjemné, potlačila jsem své ego a upustila od myšlenky, že situaci zvládnou sama, a přiznala si, že jsem mu patrně lidsky nasedla a k výslechu si přizvala kolegu muže, což se nakonec ukázalo jako dobrý nápad. Někdo raději hovoří s ženou, někdo s mužem, někdy může hrát roli i věk vyslychajícího, kdy starší kolegové mohou budít v některých případech dojem velmi zkušených policistů a tím si lépe získají důvěru vyslychaného. Někteří kolegové jsou v kanceláři po dvou, jiní jako já sedí v kanceláři sám. Někdy je u výslechu přítomen kolega z operativy, zmocněnec vyslychaného nebo obhájce obviněného. I přítomnost dalších osob přispívá k tomu, že může vzniknout komunikačně náročná situace, naštěstí k tomu dochází ojediněle.

Analýza rozhovoru

1) Jaký byl charakter interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným?

V tomto případě vyslychaná osoba mohla vypovídat, ale nechtěla. Již od počátku nespolupracovala a v některých částech bylo chování vyslychané osoby konfliktní.

2) Které faktory sociálně psychologického rázu ovlivnily průběh výslechu?

Odmítavý a neochotný postoj vyslychané osoby negativně ovlivňoval průběh výslechu. Policistka vnímala jednání vyslychané osoby vůči ní, jako ženě i

policistce, otřesné. Následná bezradnost vyslychající policistky, která nebyla schopna přimět vyslychanou osobu k pravdivé spontánní výpovědi ani ke slušnému jednání, celé situaci nepomohly. Zde byla důležitá praxe vyslychající policistky, která zachovala klid a přizvala k výsledku další osobu, muže, kterého představila jako specialistu na danou problematiku. Toto rozhodnutí situaci zklidnilo a vyslychaná osoba dále spolupracovala.

3) Co lze považovat za klíčové zdroje vzniku komunikační náročnosti?

Nedůvěra vyslychané osoby v Policii České republiky. Arogantní až agresivní jednání vůči vyslychající policistce. Pocit nejistoty a bezmocnosti vyslychající policistky.

4) Dalo se vzniku komunikačně náročné výslechové interakci předejít?

Ani v tomto případě se nedalo komunikačně náročné výslechové interakci zcela předejít. Na základě prvotního telefonického rozhovoru se dala předpokládat jistá neochota ze strany vyslychané osoby, kdy však nebylo zřejmé, z čeho konkrétně pramení. Policistka využívala svých zkušeností, kdy přizvala k výsledku kolegu, čímž zabránila vzniku či pokračování komunikačně náročné výslechové interakci.

3. Závěr praktické části

V praktické části jsem analyzovala a vyhodnotila pět rozhovorů, které se týkají výslechu jako komunikačně náročné situace, a to od kolegů, kteří nejsou v policejní praxi nováčky a mají letité zkušenosti s výslechy osob ve všech postaveních stran jak v přestupkových, tak i v trestních řízeních. Každý rozhovor obsahuje individuální informace, které se vzhledem ke komunikační náročnosti situace neopakují, a z těchto tedy lze naprosto přesně stanovit, že každý prováděný výslech bez ohledu na problematiku, osobu vyslýchaného a praxi policisty, je komunikačně náročná situace. Jsou ovšem aspekty výslechu, na které se nemůžeme jako vyslychající připravit, a to je psychický stav a mysl vyslýchaného.

Z takto zjištěných a analyzovaných skutečností bych chtěla každému jak začínajícímu, tak i již sloužícímu policistovi doporučit hned několik rad, které by mohly vést ke snížení náročnosti komunikace při výslechu. Jednou z prvních rad je studium potřebné literatury o psychologii výslechu, jelikož se zde nacházejí informace nezjistitelné praxí. Další neméně důležitou radou je příprava před prováděným výslechem, a to z hlediska jak získaných informací či důkazních prostředků, tak i o profilu vyslýchané osoby. Poslední a neovlivnitelnou radou je praxe, kterou získáme pouze svojí dychtivostí v daném úkonu se zdokonalovat a tímto sbírat zkušenosti.

Seznam použité literatury

- ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, ISBN 80-86473-86-4
- DEVITO, Joseph A.. Základy mezilidské komunikace. Vyd. 1. Praha: Grada 2001 ISBN 80-7169-988-8
- GIDDENS, Anthony. Sociologie. 1. vyd. Praha : Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4
- HARTLEY, Mary. Řeč těla v praxi. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-844-9
- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2
- HERETIK, Anton. Forezná psychológia, Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2004, ISBN 80-1000-341-7
- JANDOUREK, Jan. Sociologický slovník. 2. vyd. Praha : Portál, 2007, s. 288, ISBN 978-80-7367-269-0
- JANOUŠEK, Jaromír. Sociální komunikace. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1968
- JÍLEK, Viktor. Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci ISBN 9788024422183,
- KOPECKÁ, Ilona. Psychologie 3. díl; Učebnice pro obor sociální činnost. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3877-2
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace. Praha: Svoboda, 1988. Členská knihnice (Svoboda)
- LEŠKO, Ladislav. Náhled do sociální komunikace. Brno: Tribun EU, 2008, ISBN 9788073994662
- MATOUŠKOVÁ, Ingrid a Joža SPURNÝ. Komunikačně náročné situace v policejní praxi. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-37-7
- MILAN, Mikuláščík. Komunikační dovednosti v praxi. 1. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2003, ISBN 80-247-0650-4

- MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4
- MÜLLEROVÁ, Olga. Kapitoly o dialogu. Praha: Pansofia, 1994. ISBN 8085804298
- MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9
- NAKONEČNÝ, Milan. Sociální psychologie. Vyd. 1. Praha: Akademia, 1999 ISBN 80-2000-690
- NĚMEC, Miroslav. Vybrané problémy kriminalistické taktiky. Vyd. 1. Praha: TRIVIS E.E. ve spolupráci s nakladatelstvím ARMEX, Praha, 1994,
- REIFOVÁ, Irena. Slovník mediální komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, ISBN 8071789267
- SPURNÝ, J. Psychologie výslechu. Praha : Portál, 2010, ISBN 978-80-7380-153-3
- STRAUS, Jiří. Kriminalistická metodika. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3
- ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.
- TEGZE, Oldřich. Neverbální komunikace. 1. Praha 4: Computer Press, 2003. ISBN 80-7226-429
- Trestní předpisy: redakční uzávěrka 6.12.2021 Ostrava: Sagit, 2010-. ÚZ, ISBN 978-80-7488-494-8.
- VYMĚTAL, Jan. Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, ISBN 978-80-247-2614-4
- VÝROST, Jozef. SLAMĚNÍK, Ivan. Sociální psychologie. Vyd. 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2008 ISBN 978-80-747-1428-8

Elektronické zdroje

LUXOVÁ, Lucie. *Hlavní zásady dokazování v trestním řízení [online]*. epravo.cz, 11. února 2015 [cit. 22. února 2023]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/hlavni-zasady-dokazovani-v-trestnim-rizeni-95913.html>>

Nejvyšší státní zastupitelství. *Práva a postavení obviněného [online]*. nsz.cz, 20. února 2019 [cit. 23. února 2023]. Dostupné na <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/obvinny/prava-a-postaveni-obvinneho>>